

Mondelinge taalvaardigheid	Voor aanvang groep 1 Het kind...	Eind groep 2 Het kind...
Woordenschat en woordgebruik	<ul style="list-style-type: none"> ▶ heeft een passieve woordenschat van gemiddeld 4000 woorden ▶ heeft een actieve woordenschat van gemiddeld 2000 woorden ▶ gebruikt woorden in een andere situatie <div style="display: flex; align-items: center; margin-top: 10px;"> <div style="flex: 1;"> <ul style="list-style-type: none"> ▶ gebruikt steeds meer verschillende en complexere woorden </div> <div style="flex: 0.2; text-align: center; font-size: 2em; margin: 0 10px;">}</div> <div style="flex: 1;"> <p style="text-align: center; margin: 0;">SPECIFICATIES</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ kent het verschil tussen ik, jij, hij/zij ▶ gebruikt verleden tijd, bijvoorbeeld: 'We gingen naar de dierentuin.' ▶ gebruikt onbepaalde voornaamwoorden, bijvoorbeeld: iedereen, alles... ▶ gebruikt bijvoeglijke naamwoorden, bijvoorbeeld: kleine, rode... ▶ gebruikt het woordje 'er', bijvoorbeeld: 'Er zit een poes in de tuin.' </div> </div> <div style="display: flex; align-items: center; margin-top: 10px;"> <div style="flex: 1;"> <ul style="list-style-type: none"> ▶ heeft 75% van de klinkers en medeklinkers van het Nederlandse taalsysteem verworven </div> <div style="flex: 0.2; text-align: center; font-size: 2em; margin: 0 10px;">}</div> <div style="flex: 1;"> <p style="text-align: center; margin: 0;">SPECIFICATIES</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ laat onbeklemtoonde lettergrepen niet langer weg (zegt bijvoorbeeld niet langer 'naan' maar 'banaan') ▶ heeft nog moeite met clusters van medeklinkers (zegt bijvoorbeeld 'tap' i.p.v. 'trap') ▶ laat laatste medeklinker soms nog weg (vooral 'l' en 'r', zegt bijvoorbeeld 'kame' i.p.v. 'kamer') </div> </div>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ heeft een passieve woordenschat van gemiddeld 7000 woorden ▶ heeft een actieve woordenschat van gemiddeld 3500 woorden ▶ gebruikt een nieuw geleerd woord in een andere situatie <div style="display: flex; align-items: center; margin-top: 10px;"> <div style="flex: 1;"> <ul style="list-style-type: none"> ▶ gebruikt steeds meer verschillende en complexere woorden </div> <div style="flex: 0.2; text-align: center; font-size: 2em; margin: 0 10px;">}</div> <div style="flex: 1;"> <p style="text-align: center; margin: 0;">SPECIFICATIES</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ betekenisgrenzen worden scherper, bijvoorbeeld: het kind gebruikt het woord huis niet meer voor alle gebouwen maar maakt onderscheid tussen een kasteel, kerk, bungalow, etc... ▶ kent het verschil tussen enkel- en meervoudsvormen en kan dit interpreteren, bijvoorbeeld: 'Daar staat een trein.' versus: 'Dat zijn ook treinen.' ▶ begrijpt ontkenning, bijvoorbeeld: 'Ik wil niet dat jij dat doet.' of 'Er zijn geen appels meer.' </div> </div> <div style="display: flex; align-items: center; margin-top: 10px;"> <div style="flex: 1;"> <ul style="list-style-type: none"> ▶ beheerst het Nederlandse klanksysteem </div> <div style="flex: 0.2; text-align: center; font-size: 2em; margin: 0 10px;">}</div> <div style="flex: 1;"> <p style="text-align: center; margin: 0;">SPECIFICATIES</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ maakt duidelijker onderscheid tussen klanken in woordgrenzen, bijvoorbeeld: het kind zegt niet langer 'isse fiets' maar 'dit is een fiets' ▶ soms nog slissend 's' of stroeve 'r' ▶ articuleert soms wat onduidelijk ▶ moeite met 'vreemde klanken' (voor kinderen in een Nederlandse thuisituatie kunnen dit klanken in leenwoorden zijn (garage, lunch); anderstalige kinderen kunnen moeite hebben met het onderscheid tussen lange en korte klanken in het Nederlands (man/maan, vis/vies) ▶ moeite met 'sp' aan wordeinde (bijvoorbeeld 'wesp') </div> </div>
Vloeiend en verstaanbaar vertellen	<ul style="list-style-type: none"> ▶ vertelt over wat hij gedaan of meegemaakt heeft op verstaanbare en begrijpelijke wijze ▶ benoemt en beschrijft alledaagse aspecten, zoals mensen, plaatsen en dingen ▶ beschrijft veel voorkomende handelingen, zoals eten of naar bed gaan <div style="display: flex; align-items: center; margin-top: 10px;"> <div style="flex: 1;"> <p style="text-align: center; margin: 0;">SPECIFICATIES</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ maakt zinnen met een vervoegd werkwoord, bijvoorbeeld: 'Peter heeft zuiger uit(ge)daan.' ▶ maakt eenvoudige samengestelde zinnen (en, dan, toen, en dan, en toen...) ▶ maakt vraagzinnen (wie, wat, waar, hoe...) ▶ kan praten over thema's buiten het hier-en-nu ▶ heeft nog moeite met lange zinnen ▶ maakt nog regelmatig fouten met onregelmatige vervoegingen (zegt bijvoorbeeld 'Ik loopte/liegde') </div> </div>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ vertelt uitvoerig en samenhangend over wat hij gedaan of meegemaakt heeft ▶ benoemt en beschrijft alledaagse aspecten, zoals mensen, plaatsen en dingen met gebruik van complexe zinsconstructies ▶ beschrijft een aantal veel voorkomende handelingen met gebruik van complexe zinsconstructies ▶ gebruikt complexe taalfuncties als redeneren en concluderen <div style="display: flex; align-items: center; margin-top: 10px;"> <div style="flex: 1;"> <p style="text-align: center; margin: 0;">SPECIFICATIES</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ begrijpt en gebruikt steeds meer verschillende werkwoordsvervoegingen, bijvoorbeeld 'ik loop, jij/hij loopt, wij lopen' en 'ik/jij/hij liep, wij liepen' ▶ kan een plotstructuur redelijk verwoorden ▶ maakt samengestelde zinnen (omdat, want, maar, of, die, dat, welke) ▶ maakt gebruik van uitbreidingen en vraaggesprekken, bijvoorbeeld: niet langer antwoorden met een simpel 'ja' of 'nee', maar 'Nee, ik lust geen pindakaas; ik wil hagelslag!' ▶ vertelt over gebeurtenissen in het verleden en trekt daarbij conclusies, bijvoorbeeld: 'Opa was niet gekomen; ik denk dat hij ziek was.' ▶ houdt steeds meer rekening met de mentale staat van anderen (bijvoorbeeld gevoelens, gedachten, verlangen en kennis van de luisteraar) ▶ maakt beter onderscheid tussen taalgebruik in verschillende situaties (thuis, op school, etc.) ▶ heeft nog moeite met het leggen van logische verbanden, bijvoorbeeld: 'Vergeleken met jou is Maarten erg klein.' ▶ heeft nog veel moeite met passieve zinnen, bijvoorbeeld: 'Els wordt door Kees geslagen.' </div> </div>
Luisteren	<ul style="list-style-type: none"> ▶ kan enkelvoudige instructie begrijpen en uitvoeren ▶ luistert naar een op de leeftijd afgestemd verhaal en ontwikkelt verhaalbegrip door het interactief voorlezen ▶ luistert naar een op de leeftijd afgestemde radio/televisiefragment/gesproken tekst op internet ▶ luistert naar een ander 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ kan meervoudige instructie en mededelingen begrijpen en uitvoeren, bijvoorbeeld 'als de bel gaat pak je je tas en ga je netjes in de rij staan.' ▶ luistert naar een op de leeftijd afgestemd verhaal en begrijpt het verhaal of de informatieve tekst ▶ luistert naar een op de leeftijd afgestemde radio/televisiefragment/gesproken tekst op internet ▶ laat zien dat hij naar een ander luistert en geeft gepaste feedback, bijvoorbeeld door te knikken of te antwoorden

Mondelinge taalvaardigheid

Voor aanvang groep 1
Het kind...

Eind groep 2
Het kind...

Gesprekjes voeren

- ▶ kan een gesprek voeren met leidster en ander kind
- ▶ kent enkele gespreksregels
- ▶ reageert spontaan op ander kind of leidster, bijvoorbeeld door iets over zichzelf te vertellen
- ▶ geeft antwoord op vragen van de leidster of ander kind

SPECIFICATIES

- ▷ wie, wat, waarvragen
- ▷ aanwijsvragen
- ▷ luistervragen
- ▷ voorspelvragen
- ▷ keuzevragen (tussen twee dingen kiezen)

- ▶ kan op eigen initiatief een gesprek beginnen met de leerkracht en ander kind
- ▶ kent en handelt naar de gespreksregels, zoals wachten tot een ander is uitgesproken
- ▶ kan op communicatief adequate wijze spontaan vertellen over onderwerpen die hem bezighouden

- ▶ geeft gepast antwoord op vragen van de leerkracht of ander kind

SPECIFICATIES

- ▷ hoe, waarmee, wanneer, etc.-vragen
- ▷ denkvragen
- ▷ tegendeelvragen (Bij een plaatje van een eend: 'Is dat een kikker?')
- ▷ keuzevragen (kiezen tussen meerdere en complexere zaken)
- ▷ indirecte vragen (bijvoorbeeld: 'ik zou graag weten waarom je dat deed')
- ▷ reflectieve vraag (bijvoorbeeld: 'hoe vind je dat het ging?')

Mening uiten en vragen stellen

- ▶ leert vergelijkingen te maken en zijn mening te geven
- ▶ stelt vragen om ergens meer over te weten te komen: wat, wie, waar, waarom.
- ▶ vraagt om hulp

- ▶ kan zijn mening verwoorden, o.a. door gebruik van 'ik vind' zinnen
- ▶ stelt vragen en gebruikt vraagzinnen om ergens meer over te weten te komen: hoeveel, waarmee, welke, wanneer, etc.
- ▶ kan op een gepaste wijze de hulp van anderen inroepen

Ontluikende- en beginnende geletterdheid	Voor aanvang groep 1 Het kind...	Eind groep 2 Het kind...
Leesplezier	<ul style="list-style-type: none"> ▶ beleeft zichtbaar plezier aan voorlezen, boeken en rijmpjes 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ toont zijn plezier in voorlezen en boeken
Oriëntatie op boek en verhaal	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ontdekt de samenhang tussen illustratie en tekst ▶ heeft ervaring opgedaan met boeken en de manier waarop boeken (voor)gelezen worden ▶ ontdekt de structuur in verhalen ▶ kan de inhoud van het boek al een beetje voorspellen op basis van de omslag van het boek ▶ kan een verhaal na vertellen aan de hand van een plaatjesboek ▶ kan de leidster nadoen als zij stukjes uit het boek uitbeeldt 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ begrijpt dat illustraties en tekst samen een verhaal vertellen ▶ weet dat een boek gelezen wordt van voor naar achter, een bladzijde van boven naar beneden, en regels van links naar rechts ▶ weet dat verhalen een opbouw hebben en dat een boek een begin en einde heeft ▶ weet dat de voor- en achterkant van het boek informatie over de inhoud geven ▶ kan een op de leeftijd afgestemd voorgelezen verhaal navertellen, met of zonder behulp van illustraties ▶ kan een voorgelezen verhaal naspelen met behulp van aanwijzingen van de leerkracht
Oriëntatie op geschreven taal	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ontdekt dat tekens gebruikt worden om iets te vertellen of leren ▶ ervaart dat dingen die opgeschreven zijn je iets kunnen leren ▶ ervaart dat dingen die je zegt, opgeschreven kunnen worden ▶ ontdekt het verschil tussen 'lezen' en 'schrijven' ▶ bladert door (prenten)boeken en speelt alsof hij eigen en andermans teksten kan 'lezen' ▶ kan, met behulp van volwassenen, eigen boodschappen in een primitieve 'geschreven' versie vastleggen 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ weet dat tekens gebruikt worden om iets te vertellen of leren ▶ weet dat je briefjes, boeken, tijdschriften, etc. kan lezen om iets te weten te komen ▶ weet dat je iets op kan schrijven (op papier of op de computer) als je iets wilt vertellen ▶ weet wanneer er sprake is van 'lezen' en 'schrijven' en kan 'lezen' en 'schrijven' van elkaar onderscheiden ▶ herkent en benoemt (enkele) letters, bijvoorbeeld de eigen naam ▶ schrijft tekens die op letters (beginnen te) lijken
Fonemisch bewustzijn en alfabetisch principe	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wordt zich bewust van klanken in woorden ▶ doet mee met spelletjes rond taal (bijvoorbeeld het afmaken van het laatste woord van een liedje) ▶ ontdekt de relatie tussen klanken en letters ▶ doet ervaring op met rijmen ▶ herkent symbolen, bijvoorbeeld: P (parkeren), L (lesauto), AH (Albert Heijn) 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ kan betekenisonderscheidende klanken (fonemen) in woorden onderscheiden ▶ doet mee met woord-/klankspelletjes, bijvoorbeeld door woorden in klankgroepen te verdelen en daarbij te klappen ▶ weet dat letters met klanken corresponderen ▶ herkent en gebruikt rijmwoorden ▶ is gemotiveerd om de betekenis van geschreven taal te achterhalen
Taalbeschouwing	Voor aanvang groep 1 Het kind...	Eind groep 2 Het kind...
	<ul style="list-style-type: none"> ▶ is op speelse wijze bezig met taal, praat bijvoorbeeld volwassenen na met een gespeelde 'volwassen' stem of maakt eigen woorden, bijvoorbeeld: kind krijgt een drinkbeker en wil ook een 'eetbord'. ▶ wordt zich bewust van eigen taalgebruik, zegt bijvoorbeeld: 'toen ik een baby was heb ik niet gepraat, hè?' ▶ wordt zich bewust dat je over taal kan praten 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ reflecteert op eigen taalgebruik en dat van anderen, bijvoorbeeld door een grapje te maken over taal of te vragen naar betekenis ▶ verbetert eigen taalgebruik ▶ praat (in kringgesprek) over taal en praten

SPECIFICATIES

- ▶ leeft mee met personages in op de leeftijd afgestemde prentenboeken
- ▶ kan uitleggen hoe een personage zich voelt
- ▶ uit zijn gevoelens/mening over een voorgelezen verhaal of rijmpje, zoals leuk, grappig of stom